

Een bewogen leven, de geschiedenis van
Richard Robert Rundberg
Johanna Eleonora Jellema

HARRY RUNDBERG

Een bewogen leven, de geschiedenis van

*Richard Robert Rundberg
Johanna Eleonora Jellema*

HARRY RUNDBERG

2014

VOORWOORD

De levensgeschiedenis van mijn ouders Richard Robert Rundberg en Johanna Eleonora Jellema is een geschiedenis, die te vergelijken is met de geschiedenis van veel andere Indische Nederlanders. Indische Nederlanders met zowel aziatisch als europees bloed in hun aderen. Mensen die een deel van hun leven in het voormalig Nederlands-Indië hebben doorgebracht en deels in Nederland. Maar voor mijn broers en zussen en voor mij is het toch een bijzondere levensgeschiedenis omdat het om onze ouders gaat.

Het is geen gedetailleerde beschrijving van hun leven, over hun gevoelens of de keuze's die ze gemaakt hebben in hun leven. Daarvoor heb ik eenvoudigweg te weinig informatie. Wat ik geprobeerd heb te doen, is het maken van een schets op hoofdlijnen van hun leven. Uit welk gezin komen zij? Wie waren hun ouders, broers en zussen? Wat hebben ze meegemaakt voor, tijdens en na de oorlog? Waarom gingen ze naar Nederland? Hoe was hun leven in Indië en in Nederland? De gebeurtenissen die plaatsvonden in hun leven heb ik geprobeerd in te bedden in de maatschappelijke context van toen. Wat gebeurde er in de samenleving waarin zij op dat moment zaten. Indië ging een nieuwe koers varen, de wereldoorlog brak uit en het hernieuwde Nederland dat na de oorlog volop in de wederopbouw fase zat, zijn zo maar een paar dingen die een belangrijke rol in hun leven hebben gespeeld. Hun leven is beter te begrijpen als je een klein beetje kennis hebt van die achtergronden. Zo nu en dan maak ik daarom een uitstapje naar de geschiedenis. In het verhaal heb ik verder wat ruimte gemaakt voor wat persoonlijke anekdotes en specifieke herinneringen aan mijn ouders en ook herinneringen van mensen met wie ik gesproken heb tijdens het schrijven van dit boekje.

Verder heb ik overzichten gemaakt van de familieverbanden

met als uitgangspunt mijn vader en mijn moeder. Er is één overzicht gemaakt van het nageslacht van mijn vader als stamvader tot en met de vierde generatie. In het boekje zijn ook overzichten opgenomen van de familieverbanden van mijn vader en mijn moeder met hun ouders, broers en zussen.

Voor het schrijven van mijn verhaal heb ik in de eerste plaats gebruik gemaakt van het geheugen van mijn broers en zusters: Nono, Ciska, Edu, Diana en uiteraard van mijzelf. Het collectief geheugen als bron van informatie. Soms schrijf ik in de 'ik vorm' dan gaat het om mijn persoonlijke herinneringen en soms in de 'wij vorm' dan gaat het om gezamenlijke herinneringen. Verder hebben mijn kinderen, neven en nichten informatie aangedragen: soms in de vorm van een enkele herinnering, soms met het sturen van familie foto's, soms door een overzicht van hun eigen gezinssituatie en van broers en zussen met data van geboorte. Maar ook mensen die geen directe familie zijn maar wel dicht bij ons staan verstrekten waardevolle informatie. Ik zou graag namen willen noemen, maar ik ben veel te bang dat ik iemand vergeet.

Een tweede informatiebron waren de persoonlijke aantekeningen van mijn vader. Hij heeft een feitenrelaas gegeven over zijn gevangenschap in de Tweede Wereldoorlog (het werken aan de Birma spoorlijn). Bij het beschrijven van die periode heb ik de spelling van de namen van de werkkampen van mijn vader gehanteerd (de spelling van deze werkkampen verschilt nogal en het is afhankelijk welke bron je raadpleegt; deze andere namen heb ik tussen haakjes geplaatst). De beschrijving van zijn ervaringen aan de Birma spoorlijn is misschien hier en daar wat lang, maar ik heb er toch voor gekozen om zoveel mogelijk zijn aantekeningen te respecteren. Ik heb daarom alles maar opgenomen. Daarnaast beschikte ik over zijn oude agenda met adressen van familieleden, waardoor ik in staat was om namen met elkaar te vergelijken die ik elders vond bijvoorbeeld op het internet of informatie die ik mondeling kreeg van familieleden. In deze agenda stonden ook veel aantekeningen met data over geboorte en overlijden van familieleden. Ik beschikte voorts over de originele trouwakte van

mijn ouders waarin veel verwijzingen stonden naar bijvoorbeeld de ouders van mijn moeder, die ik kon gebruiken.

Een derde informatiebron voor mij was een kopie van het rapport van de Stichting Burger-Oorlogsgetroffenen over de ervaringen van mijn moeder in de oorlogstijd. Daarnaast beschikte ik over een uitgebreid interview dat mijn moeder heeft gegeven voor een parochiekrant over haar leven.

Een vierde belangrijke informatiebron was de stamboom van Nicolaas Rundberg, onze Zweedse stamvader, die Gerard Rundberg in kaart heeft gebracht. De grootvader van Gerard (oom Coen) was de half broer van mijn vader. Dit stamboomonderzoek heb ik als bijlage in het boekje opgenomen.

Verder was het internet voor mij een grote bron van informatie. Veel tijd (heel veel tijd) heb ik besteed aan het surfen op het internet. Het zoekproces naar informatie kan je omschrijven als een ‘digitale desk research’. Op het internet kon ik aanvullende informatie vinden op het feitenrelas van mijn vader in Birma. Maar ook inzichten omtrent de sociale structuur in de voormalige kolonie. Als kleine jongen heb ik Indië van toen niet gekend. Hoewel ik meerdere malen in Indonesië ben geweest heeft dat toch geen betekenis. De boeken, artikelen die ik heb gelezen gaven mij een dieper inzicht in hoe het leven van mijn ouders zich in Nederlands Indië heeft afgespeeld.

*Deze schets op hoofdlijnen over het leven van mijn ouders heb ik ingedeeld
in drie perioden:*

De koloniale periode (periode voor de Tweede Wereldoorlog);

PAGINA 9

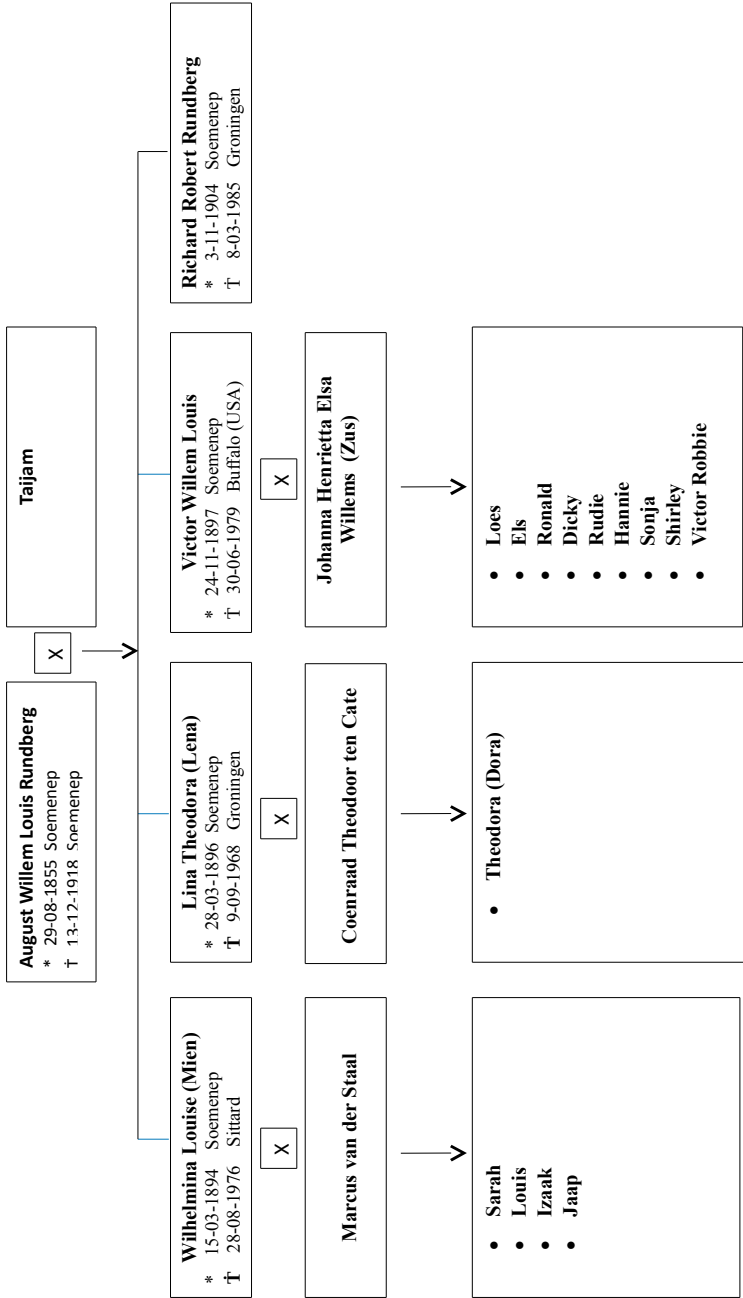
De Tweede Wereldoorlog zelf inclusief de Bersiap periode;

PAGINA 23

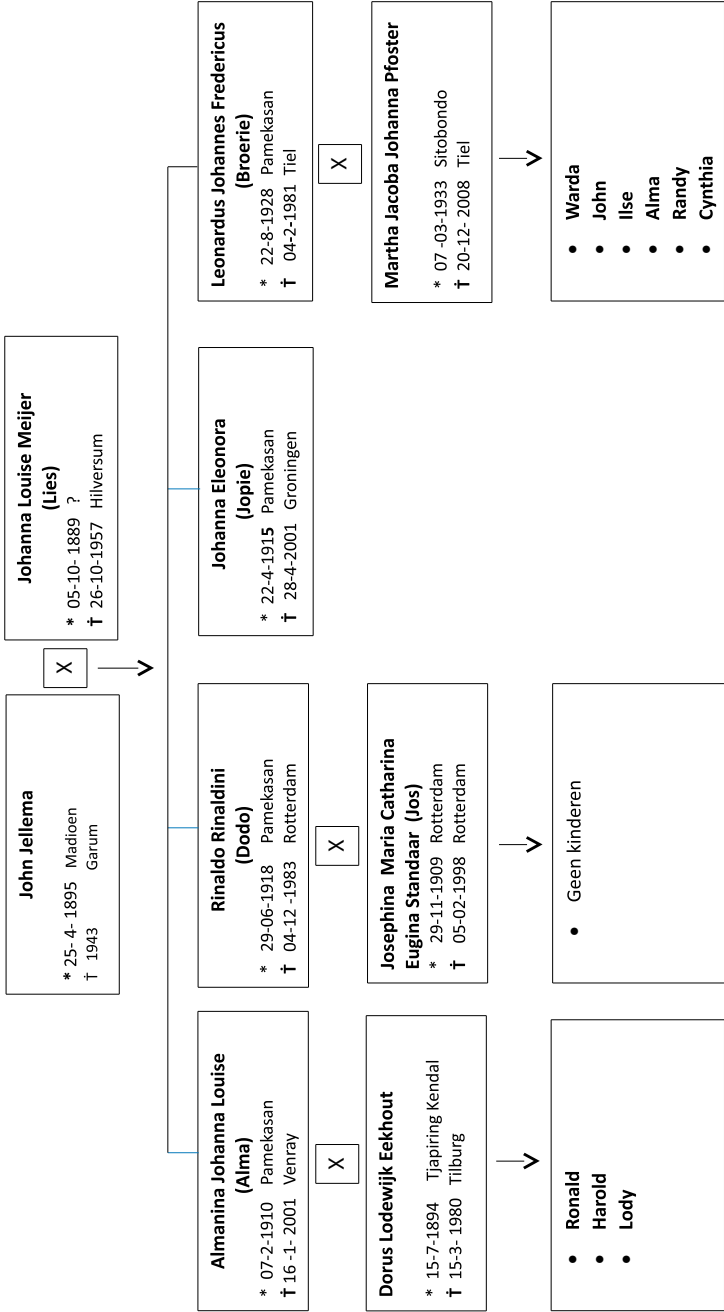
De repatriëring naar Nederland en hun leven in Nederland.

PAGINA 53

Richard Robert Rundberg en familie

Johanna Eleonora Jellema en familie

Zoutfabriek in Kalianget
Zoutwinning in de zoutpannen van Kalianget
foto's : Tropisch Museum

I

DE KOLONIALE PERIODE

De periode voor de Tweede Wereldoorlog

Het leven van mijn ouders speelde zich af op het eiland Madoera (dat voor de kust van Java ligt) en op Oost-Java. Soemenep en Pamekasan zijn de geboorteplaatsen van mijn ouders, maar de plaatsen Kalianget en Grisse (een voorstadje van Soerabaja) hebben eveneens een grote rol gespeeld in hun leven. In deze plaatsen hebben zij gewoond en gewerkt. Hier waren de zoutondernemingen gevestigd waar niet alleen mijn vader maar ook veel andere Nederlandse Indische families hebben gewerkt. In 1898 hebben de Nederlanders de grote zoutfabriek in Kalianget opgericht. Er waren twee grote productieplaatsen van zout in het voormalig Nederlands Indie: Kalianget en Grisse (later heet dit Gresik).

Mijn vader Richard Robert Rundberg is het jongste kind van August Willem Louis Rundberg en Taijam. Taijam was een inlandse vrouw en afkomstig uit Bangkalan (Madoera). Zoals gebruikelijk in die tijd hadden inlanders vroeger vaak maar één naam. Van Taijam zijn verder geen precieze gegevens bekend zoals datum van geboorte en overlijden. Mijn vader heeft eigenlijk weinig over zijn ouders gesproken

Taijam

realiseer ik mij achteraf. Ook mijn broers en zussen herinneren zich dat niet. Mijn grootouders August Willem Louis en Taijam hebben samen vier kinderen gekregen: *Wilhelmina Louise*, *Lina Theodora*, *Victor Louis* en *Richard Robert*.

- **WILHELMINA LOUISE** (roepnaam Mien) was getrouwd met Marcus van der Staal. Zij hadden één dochter (Sarah) en 3 zonen (Louis, Izaak en Jaap). Van mijn tante Mien herinner ik me dat zij aan één oog blind was omdat zij door een windvlaag bij het rollen van een shagje/ sigaret wat tabak in haar oog had gekregen. En zoals alleen een Indische tante dat kon doen waarschuwde zij mij als kleine jongen indringend om toch vooral voorzichtig te zijn met tabak.
- **LINA THEODORA** (roepnaam Lena) was getrouwd met Coenraad Theodoor Ten Cate. Lena had één dochter Theodora (roepnaam Dora) die de familienaam Rundberg droeg. Binnen de familie was het algemeen bekend (het zogenaamde familiegeheim) dat het kind verwekt was door haar zwager Wilhelmus Carolus, de

man van haar halfzuster Dorien Levina. Dora was getrouwd met Gustaaf Verhagen en zij hebben 3 kinderen gekregen (Boy, Jane en James). Op 95-jarige leeftijd is zij op 27 augustus 2013 in Groningen overleden

- VICTOR WILLEM LOUIS was getrouwd met Johanna Elsa Henriette Willems (roepnaam zus) en zij hebben 9 kinderen gekregen (Loes, Els, Ronald (roepnaam Nono), Dicky, Rudie, Hannie, Sonja en Shirley). Eén kind Victor Robbie is jong gestorven in 1942 (slechts 7 maanden oud). Per toeval ben ik dit tegen gekomen in de archieven van de Oost-Indische bronnen. Victor is met zijn gezin in 1948 al naar Nederland gegaan en vervolgens geëmigreerd naar de Verenigde Staten (1959). Zij hebben zich gevestigd in Buffalo (New York). Dochter Els is echter in Nederland gebleven.

Van mijn grootouders August Willem Louis en zijn vrouw Taijam is eigenlijk weinig bekend. Hij schijnt zaakwaarnemer geweest te zijn maar onder welke omstandigheden het gezin leefde in Madoera is ons niet bekend. In 1918 stierf August Willem Louis op 63-jarige leeftijd in Soemenep (Madoera), de woonplaats van het gezin. Mijn vader was toen 14 jaar. Zijn oudere broer Victor heeft zich toen over hem ontfermd en hij is vervolgens ook door hem verder opgevoed. Waarom mijn vader niet bij zijn moeder bleef is ons niet bekend. De jonge Richard had heel veel respect voor zijn oudere broer Victor. Beide broers konden het zeer goed met elkaar vinden. Taijam was niet de eerste vrouw van mijn grootvader August. Zijn eerste vrouw was eveneens een inlandse, zij heette Sariatie. Uit het stamboomonderzoek van Nicolaas Rundberg (onze Zweedse stamvader) blijkt dat Opa August niet getrouwd was noch met Sariatie noch met Taijam. Op zich was dit niet ongewoon in het voormalig Nederlands-Indië, vooral niet in de oud koloniale tijd. Het hoogtepunt van de koloniale tijd speelde zich af in de 19^e eeuw en rond de eeuwwisseling tot ca 1910. Die tijd kenmerkte zich door een maatschappij van rangen en standen. ‘Je trouwde met iemand van je eigen stand en je leefde met iemand van een lagere stand’, las ik ergens in een artikel. Er is een stamboomonderzoek gemaakt van een zekere

Nicolaas Rundberg (zie bijlage). Nicolaas was afkomstig uit Carlsrona dat in Zweden ligt. Hij was getrouwd met Carolina Brown uit Madras (India) en zij hebben zich vervolgens in de 19^e eeuw gevestigd in Batavia. Nicolaas was de grootvader van mijn opa August. Onze 'roots' liggen dus in Zweden. Rundberg is in Zweden een niet ongebruikelijke naam. Mijn vader vertelde ons dat hij het jongste kind was van de 13 kinderen die zijn vader August in totaal heeft gehad. Dat betekent dat mijn vader nog 9 halfbroers en/of zusters had. Het bovengenoemde stamboomonderzoek vermeldt slechts zes (6) kinderen van opa August en Sariatie: 1. Dorien Levina, 2. Michel Alexander, 3. Lena, 4. Coenraad Lodewijk, 5. Emilia Charlotte en 6. Annatje. Er zouden dan nog drie kinderen moeten zijn volgens de informatie van mijn vader. Wij hebben ze vooralsnog niet kunnen traceren.

Over de dood van Dorien Levina trof ik in de Oost-Indische bronnen nog een familieadvertentie van mijn vader aan waarin hij namens de gehele familie Rundberg melding maakt van de dood van zijn halfzus Dorien Levina de weduwe van Willem Carolus Rundberg. Een dergelijke actie past precies in het karakter van mijn vader. Ik herinner het me overigens nog dat hij deze advertentie had opgesteld. Hij voelde zich altijd verantwoordelijk voor de gehele familie. Bijzonder vond ik overigens dat haar echtgenoot ook een Rundberg was. Van zijn halfbroer Michel Alexander vond ik een overlijdensakte. Hierin staat dat August Willem Louis Rundberg zijn vader was en dat hij geboren was in Soemenep. In de akte wordt nog melding gemaakt

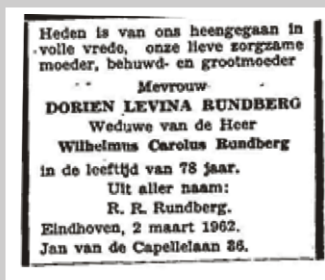
Naar aanleiding van art. 3 der Ordonnantie van 30 Juli 1883 (*Indisch Staatsblad* n°. 192) wordt bekendgemaakt, dat M. A. Rundberg en zijne echtgenoot J. A. Brouwers, wonende te Banjoe-wangi, aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie hebben verzocht om hun minderjarigen pleegzoon, Izaak te vergunnen den geslachtsnaam Rundberg aan te nemen. (607/6)

dat de moeder van Michel Alexander onbekend was. Maar we weten inmiddels uit het stamboomonderzoek dat dat Sariatie geweest moet zijn.

Verder vond ik een advertentie van Michel Alexander en zijn vrouw Jeanette Brouwers in een plaatselijke courant. Het is een bekendmaking waarin hij de Gouverneur-Generaal van Nederlands-Indië verzocht om zijn minderjarige pleegzoon Izaak te wettigen in de zin dat hij de familienaam Rundberg kon dragen.

Mijn vader heeft het vaak over zijn neef Izaak gehad, de aangenomen zoon van zijn halfbroer. Izaak is uiteindelijk naar Chicago (Illinois) geëmigreerd. Ik vond daar ook een aantekening van in de agenda van mijn vader. Otto, de zoon van Izaak heeft nog enige tijd bij mijn ouders gewoond in Groningen vanwege een trauma die hij als soldaat had opgelopen in de Vietnamoorlog. Het werd raadzaam geacht dat hij even niet bij zijn ouders in de V.S. zou zijn. Op verzoek van Izaak hebben mijn vader en moeder zich toen enkele maanden over hem ontfermd. Precieze details weet ik niet meer. Otto is weer teruggekeerd naar de V.S. Overigens de voornaam van zijn vrouw Jeannette kwam ik tegen in een ondertrouw advertentie van deze Michel Alexander.

Halfbroer Coenraad Lodewijk (getrouwd met Henriette Charlotte Meijer) staat als oom Coen in het collectief geheugen van mijn zussen en broers gegrift, omdat mijn vader het redelijk vaak over hem

heeft gehad. Maar oom Coen hebben wij zelf nooit gekend. De vrouw van oom Coen woonde in Monster en ik heb haar (tante Jet) samen met mijn vader wel eens opgezocht. Zij is op 74-jarige leeftijd in 1969 in Monster overleden.

Maar veel van zijn halfzusters en halfbroers zijn in Indië gestorven, zij behoorden toch tot een andere tijdsgeneratie als mijn vader. De andere drie broers en/of zusters zijn vooralsnog bij ons onbekend.

Mijn vader Richard Robert is tweemaal gehuwd geweest. Zijn eerste huwelijk was met Martha Alphonsina Meijer en uit dit huwelijk zijn drie kinderen geboren: Richard Lewi (roepnaam Nono), Charlotte (roepnaam Dé of Déetje) en Ciska Alphonsina. In het oude Indië kreeg de oudste zoon van een gezin vaak de bijnaam/roepnaam Nono. Roepnaam Dé is eigenlijk een verbastering van de laatste lettergreep van het Maleise woord 'gadis' (=meisje) met de nadruk op de letter d. Vervolgens werd alleen de letter d uitgesproken. Van zijn vrouw Martha is weinig bekend. Uit aantekeningen van mijn vader blijkt dat Martha op heel jonge leeftijd in 1936 is gestorven, zij was toen 25 jaar (op een maand na 26). De kinderen Nono, Dé en Ciska hebben hun moeder dan ook niet gekend, althans er zijn geen herinneringen meer aan hun moeder. Zij waren toen respectievelijk 5, 4 en 1 jaar oud toen hun moeder stierf. Mijn vader toen 32 jaar stond na haar dood met drie

Martha Alphonsina Meijer, baby niet bekend (Nono, Dé of Ciska)

kleine kinderen er alleen voor. Hij woonde met zijn gezin in Kalianget, een kleine plaatsje aan de oostkant van Madoera, dat vooral bekend is van de zoutwinning. Mijn vader had een bouwkundige opleiding en hij was daar werkzaam als opzichter van bouwkundige werken van de zoutonderneming. ‘Opzichter 1e klas bij de Ombouw zoutlanden Madoera’, zoals zijn functie formeel is omschreven. Hij hield toezicht op de bouw en onderhoud van de gebouwen die nodig waren voor de zoutwinning. Gezien zijn gezinssituatie heeft mijn vader besloten om zijn jongste dochter Ciska van 1 jaar oud na de dood van zijn vrouw Martha bij zijn oudere zuster Lena in Pamekasan onder te brengen. Ciska is door tante Lena verder opgevoed tot haar veertiende jaar. Tante Lena nam de plaats in van haar overleden moeder.

Voor de jonge weduwnaar Richard Robert moest een definitieve oplossing worden gevonden. Hij had een vaste baan en een goed salaris en was daarom een aantrekkelijke huwelijkskandidaat. Op het eiland Madoera blijft binnen de Nederlands Indische gemeenschap zoiets niet lang onopgemerkt. De Nederlands Indische gemeenschap op het eiland was redelijk overzichtelijk stel ik me zo voor. In de koloniale tijd werd het niet gewenst (beter gezegd: niet toegestaan) dat de huwbare meisjes uit deze Nederlandse Indische gemeenschap een man/echtgenoot gingen zoeken uit de Inlandse bevolking. Andersom werd dat overigens wel geaccepteerd. De relatie van opa August en oma Taijam is daar een voorbeeld van. Er was duidelijk sprake van een dubbele moraal.

In Pamekasan (Madoera) woonde de familie van mijn moeder, de familie Jellema. Vader John Jellema was afkomstig uit Madioen (Oost-Java) waar hij werd geboren op 25 april 1885. Hij was ‘werkbaas bij den Provincialen Waterstaat’ en hij was getrouwd met Johanna Louise Meijer (roepnaam Lies) geboren 5 oktober 1889. Een organisatie als Provinciale Waterstaat lijkt wat vreemd in Indië, maar Waterstaat in Indië hield zich met name bezig met irrigatiewerkzaamheden. Opa John heeft daarna ook bij de zoutonderneming in Grisee gewerkt. Wat zijn functie daar precies was is ons niet bekend. Mijn oma Lies is overigens geen familie van Martha Alphonsina Meijer, de overleden vrouw van mijn vader.

Wij weten dit omdat dit door onze ouders meerdere malen is gezegd. Uit het huwelijk van John Jellema en Johanna Louise Meijer werden vier kinderen geboren.

- Almanina Johanna Louise (roepnaam Alma);
- Rinaldo Rinaldini (roepnaam Dodo);
- Johanna Eleonara (roepnaam Jopie);
- Leonardus Johannes Frederikus (roepnaam Broerie).

Voor al door toedoen van moeder Johanna Louise (mijn grootmoeder, oma Lies) werd een huwelijk gearrangeerd tussen haar 21 jarige dochter Johanna Eleonora en Richard Robert. Door intriges van oma Lies is de grote liefde van mijn moeder uit haar leven verdwenen . Mijn moeder is daar pas jaren later tot haar groot verdriet achter gekomen. Mijn vader Richard Robert werd door haar ouders eenvoudig als een betere partij beschouwd. De intriges staan overigens in schril contrast met de warmte van het gezin John Jellema. De ouders waren weliswaar streng maar er werd veel gezongen en gelachen binnen het gezin. Niet alleen uit de verhalen van mijn moeder blijkt dat, maar ook uit de verhalen die wij kennen van onze beide ooms Dodo en Broerie en van tante Alma. Mijn grootouders waren zeer gelovig (aanvankelijk Hervormd

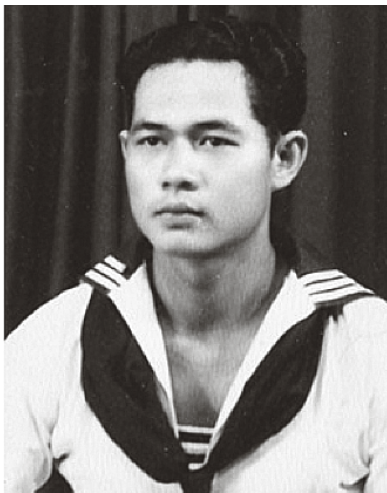

Oma Lies (1950)

Opa John Jellema (1943)

later Pinkstergemeente) maar waren geen regelmatige kerkgangers. De broers en zussen hadden een hechte band met elkaar. Alma was de dominantste in de goede zin van het woord, zij regelde veel binnen het gezin. Zij had een groot verantwoordelijkheidsgevoel en naar het schijnt had zij ook veel invloed niet alleen op haar broers en haar zusje maar ook op haar ouders. De beide ooms herinneren we ons als streng maar vooral toch als ooms met een opgewekte, vrolijke en soms (en dat gold zeker voor mijn oom Broerie) een wat ondeugende kijk op het leven. Oom Dodo ging al heel jong naar de Koninklijke Marine, eerst als dienstplichtige en later als beroepsmilitair. Zijn bijzondere naam Rinaldo Rinaldini heeft opa John bedacht die erg onder de indruk was van de avonturen van roverhoofdman Rinaldo Rinaldini. Zijn oudste zoon moest daarom ook maar zo heten. De roepnaam Dodo is afkomstig van de laatste lettergreep van Rinaldo. Oom Dodo is in 1949 getrouwd met José Standaar uit Rotterdam (tante Jos). Zij hebben samen geen kinderen gekregen. De jongste broer Leo was een nakomertje en heel duidelijk het kleine broertje, vandaar de roepnaam Broerie. We kennen hem alleen als oom Broerie en niet als oom Leo. Direct na de oorlog werd oom Broerie als dienstplichtige opgeroepen voor de krijgsmacht. Hij moest naar Nederland en nam daar dienst bij de Koninklijke Marine, maar direct na afloop van zijn dienstplicht keerde hij weer snel

Oom Dodo

Oom Broerie

terug naar Indonesië. De Marine was toch niet echt zijn roeping zoals bij zijn oudere broer Dodo. Oom Broerie ging vervolgens werken bij de Soerabaja Droogdok Maatschappij. Hij trouwde in 1953 met Martha Pforster. Zij kregen 6 kinderen (Warda, John, Ilse, Alma, Randy en Cynthia).

In het gezin van opa John en oma Lies zijn meerdere andere kinderen voor een bepaalde periode in het gezin opgenomen. De zoon van Betrand Meijer (de broer van oma Lies) met de naam Ruud verbleef ook in het huis van mijn grootouders evenals Aleida Albertina Eveliene Joseph (roepnaam Adèl). De grootvader van Adèl was zeer goed bevriend met de vader van oma Lies. In het oude Indië was het niet ongewoon dat families onderling elkaar hielpen als dat nodig was. Wat precies de reden is dat Ruud werd opgenomen in het gezin van opa John en oma Lies is mij niet bekend. Adèl werd in het gezin

Mijn vader Richard met mijn moeder Johanna (Jopie) in het midden. Links van mijn moeder tante Zus, de vrouw van Victor de broer van mijn vader. De zittende personen zijn ons onbekend.

opgenomen omdat haar vader zich niet om haar bekommerde en naar het schijnt ook een stevige dronkaard was. Haar moeder kon niet meer voor haar zorgen. Adèl en mijn moeder zijn als zusjes opgetrokken en waren zeer gehecht aan elkaar. Rond haar zestiende jaar is Adèl bij mijn grootouders weg gegaan omdat zij er niets voor voelde om te gaan werken zoals mijn oma Lies dat wilde. Ze wilde graag een opleiding volgen. Op zich een grote stap voor een meisje in die tijd. Het is haar overigens ook allemaal gelukt. Mijn moeder heeft voor haar huwelijk nog een aantal jaren bij haar oudere zus Alma gewoond. Hier had zij toch iets meer vrijheid dan thuis. Hier kwam zij ook voor het eerst in aanraking met het katholiek geloof omdat haar zus Alma getrouwd was met een katholieke man (Dorus Eekhout). Mijn moeder zou later ook tot de katholieke kerk toetreden. Tante Alma en oom Dorus hebben drie zonen gekregen: Ronald, Harold en Lody. Maar al met al heeft mijn moeder in Pamekasan een zeer gelukkige jeugd gehad.

Op dinsdag 5 januari 1937 (10 maanden na de dood van Martha) trad mijn vader Richard Robert Rundberg in het huwelijk met mijn moeder Johanna Eleonora Jellema. Het huwelijk werd gesloten in Pamekasan, de woonplaats van mijn moeder. Bijzonder is de aantekening in de huwelijksakte waarin staat dat John Jellema en zijn vrouw Johanna Louise Meijer aan de buitengewoon ambtenaar te Pamekasan Christiaan Marinus Steevenz. verzochten tot voltrekking van dit huwelijk. Mijn moeder was op dat moment al meerderjarig en expliciete toestemming was niet nodig. Mijn grootouders waren ook geen getuigen, dat waren Carolus Franciscus Wilmot, opzichter bij de Stoomtram Maatschappij Madoera en Barend Floris Lans werkzaam als opzichter bij de zoutwinning, een collega en vriend van mijn vader. De aantekening van dat verzoek van mijn grootouders in de huwelijksakte kan ik niet goed verklaren. Ik heb geprobeerd dit uit te zoeken maar dat is mij niet gelukt. Gearrangeerde huwelijken waren niet ongevoen in die tijd. Dit blijkt ook uit de uitgebreide studie van Elsbeth Lochter-Scholten: 'Marriage in colonial Indonesia.' Maar het formaliseren in een akte van een dergelijk gearrangeerd huwelijk is bijzonder, maar misschien moet ik hier ook niet te veel achter zoeken. Mijn ouders

V.l.n.r. Pa, Ma, Udo en Dé. ca. 1941 Grissee

hebben na hun huwelijk niet lang in Kalianget gewoond. Direct na het huwelijk verbleven zijn kinderen Nono en Dé nog een korte tijd, ongeveer een half jaar, bij hun (nieuwe) grootouders opa John en oma Lies in Pamekasan. Nono en Dé gingen hier ook naar school. Ciska was en bleef in huis wonen bij tante Lena die eveneens in Pamekasan woonde. Nono en Dé voegden zich uiteindelijk bij mijn ouders in Kalianget. Waarom mijn vader Ciska toen niet heeft teruggehaald bij zijn zus Lena is ons niet bekend. De hereniging met Ciska heeft pas na de oorlog plaatsgevonden. Het leven in Kalianget was redelijk comfortabel voor mijn ouders, zij hadden daar een groot huis met verschillende *baboe's* (bedienden). Mijn moeder hoefde niet te koken, daarvoor had zij een kokkie, een *baboe* voor de was en een *baboe* voor het schoonhouden van het huis. En toen de kinderen overkwamen nog een *baboe* voor de kinderen. Ondanks dat zij een goed leven hadden in Kalianget koos mijn vader ervoor om elders een nieuwe betrekking te aanvaarden. Hij ging werken als bouwkundige bij de zoutonderneming in Grisee, een voorstadje van Soerabaja (het vroegere Grisee heet nu Gresik). Zijn schoonvader John Jellema is kort daarna (moet omstreeks 1940 zijn geweest) ook naar Grisee gegaan om daar bij de zoutonderneming te werken. Het zou kunnen dat de zoutonderneming in Kalianget en in Grisee tot één en dezelfde onderneming behoorden, maar dat weet ik niet. Ik heb daar niets over kunnen vinden.

Op 4 maart 1938 wordt hun eerste kind (een zoon) levenloos geboren. Omdat het kind niet heeft geleefd krijg hij geen geboorteakte en heeft dus ook geen voornaam. Wel wordt (zeer bijzonder) een overlijdensakte opgemaakt en hij wordt onder de familienaam Rundberg begraven in Soerabaja. Mijn ouders hadden voor hem de naam Udo in gedachten. Die naam gaat nu over naar de eerst volgende geboren zoon.

Tweeënhalf jaar na de geboorte van hun eerste kind wordt hun tweede zoon op 29 september 1940 geboren. Hij krijgt de naam Udo Rudolf en hoewel Udo strikt genomen de tweede zoon was, wordt hij door ons toch gezien als de oudste zoon van mijn moeder.

II

DE TWEEDE WERELDOORLOG

Inclusief de Bersiap-periode

Voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog in Indië (1942) wordt mijn vader opgeroepen om dienst te nemen in het leger. Hij wordt landstroomsoldaat, stb 59204 bij het Koninklijk Nederlands Indisch Leger (KNIL). Als de oorlog daadwerkelijk uitbreekt in januari 1942 wordt het KNIL snel onder de voet gelopen. Nederland had (samen met andere westerse mogendheden) overigens eerder in december 1941 al de oorlog verklaard aan Japan na hun verrassingsaanval op Pearl Harbor. Het KNIL is geen partij voor de oorlogsmachine uit Japan. Op 8 maart 1942 capituleert het KNIL voor het Japanse leger en twee dagen later op 10 maart 1942 wordt mijn vader gevangen genomen door de Japanners. Hij wordt vervolgens geïnterneerd in kamp 'Jaarmarkt' in Soerabaja. Volgens de transportlijsten van de 'Atlas Japanse Kampen' werden er in april 1942, vierhonderd krijgsgevangenen afkomstig uit Madoera geïnterneerd in kamp Jaarmarkt. Ik weet niet waar hij precies gevangen is genomen maar ik ga ervan uit dat dat in Madoera is geweest. In dat geval moet het haast wel de groep zijn van mijn vader, want dat is het enige krijgsgevangenentransport uit Madoera uit die periode, die ik heb kunnen vinden.

De Japanners hielden ook gegevens bij van militairen die in krijgsgevangenkampen zaten in Nederlands Indië. Deze gegevens waren op dubbelzijdige interneringskaarten vermeld. Die interneringskaarten konden naast naam, geboortedatum enz. ook informatie bevatten over verplaatsingen, ziekte, strafmaatregelen en andere bijzondere informatie. De interneringskaart van mijn vader heb ik kunnen terugvinden in de digitale archieven van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. (Stichting Administratieve Indische Pensioenen, Stamboekgegevens KNIL-militairen met Japanse interneringskaarten).

NB. Uit de interneringskaart kan ik in ieder geval opmaken dat mijn

Japanse interneringskaart

IV 29846 16627

收容所 Camp	庇隆泰 1948.8.15	番 No. 號	庇隆 6640 泰 81
姓名 Name	Rundberg, E.H. 1234567890123 N-1 RICHARD ROBERT	生年月日 Date of Birth	1904 - 11 - 3.
国籍 Nationality	蘭	所属部隊 Unit	No.: 59204 2e Bat. Indstr. Inf. Soerabaya.
階級身分 Rank	Indstr. sldt. Inf. 陸軍 兵	捕獲年月日 Date of Capture	昭和17年3月9日
捕獲場所 Place of Capture	爪哇	母ノ名 Mother's Name	
父ノ名 Father's Name		職業 Occupation	Ops- te kl. Gouv. Zout- winning Grissae. 1234567
本籍地 Place of Origin	Madura, Soemep.	通報先 Destination of Report	Mevr. Rundberg-Jellema Garden. (Hiliter).
		特記事項 Remark	57867

補修欄 Other Informations
昭和8年 月 日 泰俘虜収容所第VI分所へ移管ス
昭和20年8月20日バンコックに於て聯合國軍へ引渡ス